

Predmet C-208/23**Sažetak zahtjeva za prethodnu odluku sastavljen na temelju članka 98.
stavka 1. Poslovnika Suda****Datum podnošenja:**

30. ožujka 2023.

Sud koji je uputio zahtjev:

Corte suprema di cassazione (Italija)

Datum odluke kojom se upućuje zahtjev:

22. ožujka 2023.

Žaliteljica:

AX

Predmet glavnog postupka

Žalba protiv presude Cortea d'appello di Roma (Žalbeni sud u Rimu, Italija) kojom je prilikom izvršenja europskog uhidbenog naloga (u daljnjem tekstu: EUN) koji je izdao sud u Hamburgu određena predaja osobe AX njemačkom pravosudnom tijelu. Prema žaliteljičinu mišljenju, s obzirom na to da je trudna te da je majka djevojčice mlađe od tri godine, talijansko pravosudno tijelo nije smjelo dopustiti njezinu predaju a da prethodno, prikupljanjem dodatnih informacija, nije utvrdilo da je država koja je izdala uhidbeni nalog poduzela sve potrebne zaštite radi oduzimanja slobode osobe čija se predaja traži.

Predmet i pravna osnova zahtjeva za prethodnu odluku

Postavlja se pitanje može li se iz članka 1. stavaka 1. i 2. te članaka 3. i 4. Okvirne odluke 2002/584/PUP zaključiti da pravosudno tijelo izvršenja ima obvezu odbiti ili barem odgoditi predaju trudnice ili majke koja živi s maloljetnom djecom.

Zatim se, ovisno o odgovoru na prvo pitanje, postavlja pitanje jesu li ti članci Okvirne odluke u skladu s člancima 3., 4., 7., 24. i 35. Povelje Europske unije o temeljnim pravima, također s obzirom na sudsku praksu Europskog suda za ljudska prava i ustavne tradicije zajedničke državama članicama.

Prethodna pitanja

1. Treba li članak 1. stavke 2. i 3. Okvirne odluke 2002/584/PUP o Europskom uhidbenom nalogu tumačiti na način da pravosudno tijelo izvršenja treba odbiti ili barem odgoditi predaju trudnice ili majke koja živi s maloljetnom djecom?

2. Jesu li, u slučaju potvrdnog odgovora na to pitanje, članak 1. stavci 2. i 3. te članci 3. i 4. Okvirne odluke 2002/584/PUP u skladu s člancima 3., 4., 7., 24. i 35. Povelje Europske unije o temeljnim pravima, također s obzirom na sudsku praksu Europskog suda za ljudska prava i ustavne tradicije zajedničke državama članicama, u dijelu u kojem se njima nalaže predaja trudnice ili majke, pri čemu se prekidaju veze s maloljetnom djecom koja žive s majkom i ne uzima u obzir najbolji interes djeteta (*best interest of the child*)?

Navedene odredbe prava Unije

Članci 3., 4., 7., 24. i 35. Povelje Europske unije o temeljnim pravima (u daljnjem tekstu: Povelja)

Članak 1. stavci 2. i 3. te članci 3. i 4. Okvirne odluke 2002/584/PUP (u daljnjem tekstu: Okvirna odluka)

Rezolucija Europskog parlamenta od 26. svibnja 1989. o položaju žena i djece u zatvoru

Rezolucija Europskog parlamenta od 13. ožujka 2008. o posebnom položaju zatvorenica i o utjecaju smještanja u zatvor roditelja na društveni i obiteljski život

Rezolucija Europskog parlamenta od 15. prosinca 2011. o zatvorskim uvjetima u Uniji

Rezolucija Europskog parlamenta od 27. studenoga 2014. o 25. obljetnici Konvencije UN-a o pravima djeteta

Rezolucija Europskog parlamenta od 5. listopada 2017. o zatvorskim sustavima i uvjetima u zatvorima

Preporuke Odbora ministara Vijeća Europe, uključujući: preporuke R(87)3 i R(2006)2 o europskim zatvorskim pravilima; Preporuku R(2000)1469 o majkama i novorođenčadi u zatvorima; Preporuku R(2018)5 o djeci zatvorenika

Navedene odredbe međunarodnog prava

Članak 8. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: EKLJP)

Članak 3. Konvencije UN-a o pravima djeteta

Navedene nacionalne odredbe

Legge 22 aprile 2005, n. 69 – Disposizioni per conformare il diritto interno alla decisione quadro 2002/584/GAI del Consiglio, del 13 giugno 2002, relativa al mandato d'arresto europeo e alle procedure di consegna tra Stati membri (Zakon br. 69 od 22. travnja 2005. o odredbama za usklađivanje nacionalnog prava s Okvirnom odlukom Vijeća 2002/584/PUP od 13. lipnja 2002. o Europskom uhidbenom nalogu i postupcima predaje između država članica, u daljnjem tekstu: Zakon br. 69/2005):

- izvornim tekstom članka 18. točke (s) predviđalo se da žalbeni sud treba odbiti predaju ako je osoba čija se predaja traži trudnica ili majka djece mlađe od tri godine koja s njom žive, osim u slučaju iznimno ozbiljnih potreba u vezi s predostrožnošću;

- trenutačnim tekstom članka 2. predviđa se da izvršenje EUN-a ne smije ni u kojem slučaju dovesti do povrede najviših načela ustavnog poretka talijanske države ili neotuđivih ljudskih prava koja se priznaju Ustavom, temeljnih prava i temeljnih pravnih načela sadržanih u članku 6. UEU-a ili temeljnih prava zajamčenih EKLJP-om.

Decreto legislativo del 2 febbraio 2021, n. 10, Disposizioni per il compiuto adeguamento della normativa nazionale alle disposizioni della decisione quadro 2002/584/GAI, relativa al mandato d'arresto europeo e alle procedure di consegna tra stati membri, in attuazione delle delega di cui all'articolo 6 della legge 4 ottobre 2019, n. 117 (Zakonodavna uredba br. 10 od 2. veljače 2021. o odredbama o provedenom usklađivanju nacionalnih propisa s odredbama Okvirne odluke 2002/584/PUP o Europskom uhidbenom nalogu i postupcima predaje između država članica, na temelju delegirane ovlasti iz članka 6. Zakona br. 117 od 4. listopada 2019., u daljnjem tekstu: Zakonodavna uredba br. 10/2021):

- članak 14. zamijenio je tekst članka 18. navedenog Zakona br. 69/2005, pri čemu su ukinuti svi razlozi za obvezno odbijanje predaje koji nisu predviđeni i u Okvirnoj odluci.

Stoga se tekstom koji je trenutačno na snazi predviđa da „žalbeni sud odbija predaju u sljedećim slučajevima:

(a) ako je kazneno djelo koje se stavlja na teret u europskom uhidbenom nalogu prestalo postojati zbog amnestije u skladu s talijanskim pravom [...];

(b) ako se pokaže da je u odnosu na traženu osobu zbog istih kaznenih djela u Italiji donesena pravomoćna presuda ili pravomoćan kazneni nalog odnosno presuda o obustavi postupka koja se više ne može pobijati ili pravomoćna presuda u nekoj drugoj državi članici Europske unije [...];

(c) ako je osoba protiv koje je izdan europski uhidbeni nalog u trenutku počinjenja kaznenog djela bila mlađa od 14 godina”.

Slijedom toga, trenutačno se u talijanskim propisima o provedbi europskog uhidbenog naloga više ne predviđa razlog za odbijanje koji se odnosi na predaju trudne majke ili majke s djecom mlađom od tri godine.

Sažet prikaz činjenica i postupka

- 1 Europskim uhidbenim nalogom izdanim 22. ožujka 2022. sud u Hamburgu zatražio je predaju osobe AX zbog kaznenog djela teške krađe počinjenog 1. lipnja 2019. u Hamburgu.
- 2 Osoba AX trenutačno je trudna i već je majka djevojčice mlađe od tri godine koja s njom živi u zatvoru. Stoga je zatražila da se zbog tih razloga odbije njezina predaja.
- 3 Corte d'appello di Roma (Žalbeni sud u Rimu) odbio je prigovore koje je istaknula žaliteljica te je presudom od 29. rujna 2022. odredio njezinu predaju njemačkom pravosudnom tijelu jer se talijanskim propisima za provedbu europskog uhidbenog naloga koji su na snazi više ne predviđa nijedan razlog za odbijanje predaje trudnica ili majki djece mlađe od tri godine koja s njima žive.
- 4 Pred Corteom suprema di cassazione (Vrhovni kasacijski sud, Italija), odnosno sudom koji je uputio zahtjev, žaliteljica zahtijeva ukidanje te presude, pri čemu navodi da, s obzirom na to da je trudna te da je majka maloljetnice mlađe od tri godine, njezina predaja njemačkom pravosudnom tijelu bez prethodne provjere uvjeta oduzimanja slobode koji se osiguravaju u državi koja je izdala uhidbeni nalog nije u skladu s raznim načelima i odredbama nacionalnog prava, prava Unije i međunarodnog prava.
- 5 U okviru postupka pred sudom koji je uputio zahtjev žaliteljica je usto podredno zahtijevala da se postupak prekine do donošenja odluke Suda Europske unije u predmetu C-261/22, koji se odnosi na slično prethodno pitanje koje je uputio Corte suprema di cassazione (Vrhovni kasacijski sud). Taj zahtjev za prekid postupka odbijen je jer se izričito ne predviđa propisima o europskom uhidbenom nalogu i nije u skladu sa strogim vremenskim ograničenjima koja su utvrđena u tim propisima. Nadalje, tom odlukom žaliteljici se uskraćuje mogućnost podnošenja očitovanja Sudu, čime se povređuje pravo sudske zaštite vlastitih temeljnih prava pred nadležnim tijelima.

Glavni argumenti stranaka glavnog postupka

- 6 Jedinim žalbenim razlogom žaliteljica zahtijeva ukidanje pobijane presude te se poziva na nepoštovanje članaka 2. i 16. Zakona br. 69/2005, raznih članaka talijanskog Ustava, članka 3. Konvencije o pravima djeteta, članka 8. EKLJP-a te članaka 7. i 24. Povelje Europske unije o temeljnim pravima.

- 7 Corte d'appello di Roma (Žalbeni sud u Rimu) pogrešno je odredio predaju žaliteljice na temelju činjenice da je ukinut razlog za odbijanje predaje koji se odnosi na trudnoću osobe čija se predaja traži. Međutim, ta predaja nije se mogla dopustiti a da se prethodno, nakon prikupljanja dodatnih informacija iz članka 16. Zakona br. 69/2005, nije utvrdilo da je država koja je izdala uhidbeni nalog poduzela sve potrebne zaštite radi oduzimanja slobode.
- 8 Osim toga, žaliteljica ističe da se sudskom praksom Cortea suprema di cassazione (Vrhovni kasacijski sud), čak i nakon što je ukinut razlog za odbijanje predaje predviđen izvornim tekstom članka 1. točke (s) Zakona br. 69/2005, potvrdilo da trudnoća predstavlja razlog za odbijanje predaje.

Sažet prikaz obrazloženja zahtjeva za prethodnu odluku

- 9 Sud koji je uputio zahtjev navodi da se člankom 18. točkom (s) Zakona br. 69/2005, koji je propis kojim se u nacionalno pravo prenosi Okvirna odluka, prvotno predviđalo da treba odbiti predaju trudnice ili žene s djecom mlađom od tri godine koja s njom žive. Međutim, taj se razlog za odbijanje ne predviđa Okvirnom odlukom.
- 10 Kako bi talijansko zakonodavstvo o prenošenju bilo usklađenije s Okvirnom odlukom, Zakonodavnom uredbom br. 10/2021, a osobito člankom 14., ukinute su sve nacionalne odredbe koje nisu u skladu s Okvirnom odlukom, uključujući razlog za odbijanje koji se odnosi na predaju trudne majke ili majke s djecom mlađom od tri godine koja s njom žive.
- 11 Međutim, sud koji je uputio zahtjev ističe da, u skladu s određenim presudama samog Cortea suprema di cassazione (Vrhovni kasacijski sud), iako je taj razlog za odbijanje ukinut, to samo po sebi ne znači da je takva predaja dopuštena jer se njome u svakom slučaju mogu povrijediti temeljna ljudska prava ako se ta predaja odredi a da pravosudno tijelo izvršenja prethodno nije provjerilo priznaju li se u državi članici izdavateljici naloga načini oduzimanja slobode i oblici zaštite djece koji se mogu izjednačiti s onima koje osigurava talijansko pravo.
- 12 U suprotnom bi došlo do povrede temeljnih prava koja su predviđena i talijanskim Ustavom i EKLJP-om i, slijedom toga, predaju bi trebalo odbiti u skladu s člankom 2. Zakona br. 69/2005, što je odredba koju je, osim toga, pojasnio Corte costituzionale (Ustavni sud, Italija) u svojoj odluci kojom se upućuje zahtjev za prethodnu odluku Sudu u predmetu C-699/21.
- 13 Corte costituzionale (Ustavni sud) u toj je odluci istaknuo da bi se nadređenosti, jedinstvu i djelotvornosti prava Unije očito protivilo „tumačenje nacionalnog prava koje pravosudnom tijelu izvršenja priznaje ovlast da na temelju općih odredbi poput onih iz članaka 1. i 2. Zakona br. 69 iz 2005., prije izmjena uvedenih Zakonodavnom uredbom br. 10 iz 2021., ili poput onih iz članka 2. navedenog zakona u verziji koja je trenutačno na snazi, odbije predaju dotične

osobe kada nije riječ o slučajevima koji su taksativno predviđeni zakonom u skladu s odredbama Okvirne odluke”.

- 14 Osim toga, Corte costituzionale (Ustavni sud) naveo je da se „državama članicama ne dopušta [...] da provedbu prava Unije, u područjima koja su predmet potpunog usklađivanja, uvjetuju poštovanjem isključivo nacionalnih standarda zaštite temeljnih prava kada to može ugroziti nadređenost, jedinstvo i djelotvornost prava Unije (presude Suda Europske unije od 26. veljače 2013., C-617/10, Fransson, [t.] 29. i od 26. veljače 2013., C-399/11, Melloni, [t.] 60.). Temeljna prava koja je Okvirna odluka obvezna poštovati u skladu sa svojim člankom 1. stavkom 3. jesu ona koja su priznata pravom Europske unije, a koje posljedično priznaju i sve države članice u okviru provedbe prava Unije: to su temeljna prava čijoj definiciji doprinose ustavne tradicije zajedničke državama članicama (članak 6. stavak 3. UEU-a i članak 52. stavak 4. [Povelje])”.
- 15 Sud koji je uputio zahtjev slaže se s tim tumačenjem i smatra da je potrebno Sudu uputiti zahtjev za prethodnu odluku kako bi Sud pojasnio standard zajedničke zaštite koji se pravom Unije određuje i u pogledu predaje trudnice i u pogledu predaje majke maloljetne djece koja s njom žive, kako bi slijedom toga utvrdio može li se pravo Unije tumačiti na način da je navedena predaja u okviru izvršenja određenog EUN-a u skladu s temeljnim pravima zajamčenima pravom Unije, a osobito Poveljom, također s obzirom na ustavne tradicije zajedničke državama članicama na koje se upućuje i u članku 52. stavku 4. same Povelje. Naime, odgovor Suda omogućio bi ujednačeno tumačenje prava Unije u tom pogledu.
- 16 Sud koji je uputio zahtjev upućuje, primjerice, na presude Supreme Courta of the United Kingdom (Vrhovni sud Ujedinjene Kraljevine) koji je odbio predaju majki u okviru izvršenja jednog EUN-a.
- 17 Sud koji je uputio zahtjev upućuje i na brojne presude Suda: Sud je u presudi u predmetu C-399/11, Melloni, u biti presudio da su Okvirnom odlukom ograničenja u pogledu predaje određena taksativno i stoga nije moguće nametnuti dodatna ograničenja izvršenju određenog naloga ni na temelju državnih pravnih pravila o prenošenju ni na temelju tumačenja koje pružaju nacionalni sudovi; Sud je u presudi u spojenim predmetima C-404/15 i C-659/15 PPU, Aranyosi i Căldăraru, kao i u presudama u spojenim predmetima C-562/21 PPU i C-563/21 PPU, X i Y odnosno C-354/20 PPU i C-412/20 PPU, L i P, tumačio propise o EUN-u, pri čemu je provedbu načela uzajamnog priznavanja uskladio sa zaštitom temeljnih prava; u presudi u predmetu C-367/16, Piotrowski, iako je smatrao da je u skladu s pravom Unije predaja u okviru izvršenja određenog EUN-a koja se odnosi na maloljetne osobe koje su doseglye dobnu granicu za kaznenu odgovornost, kako je određena u nacionalnom pravu, Sud je naglasio potrebu za postupovnim jamstvima kojima se osigurava „da primarni cilj bude zaštita interesa djeteta protiv kojeg je izdan europski uhidbeni nalog, u skladu s člankom 24. stavkom 2. Povelje”. Sud koji je uputio zahtjev u pogledu potonje presude navodi da mjerilo koje se odnosi na najbolji interes djeteta na kojem se trebaju temeljiti odabiri u pogledu izvršenja EUN-a u odnosu na optuženu ili

osuđenu maloljetnu osobu logički treba vrijediti i za puno mlađe maloljetne osobe koje žive sa svojom majkom protiv koje je izdan EUN i kojima se ne stavlja na teret počinjenje kaznenog djela.

- 18 Europski sud za ljudska prava (u daljnjem tekstu: ESLJP) također je potvrdio da mehanizam uzajamnog priznavanja u kontekstu EUN-a koji izvršava određena država članica Unije ne treba automatski i mehanički primijeniti na štetu temeljnih prava (presuda ESLJP-a od 17. travnja 2018., Pirozzi protiv Belgije, t. 57. do 64.) i da je izvršenje EUN-a ograničeno opasnošću koja se temelji na „ozbiljnim razlozima” i koja se odnosi na povredu temeljnih prava tražene osobe (presuda ESLJP-a od 9. srpnja 2019., Romeo Castano protiv Belgije, t. 79. i 92.).
- 19 Budući da se Okvirnom odlukom ne predviđa razlog za odbijanje predaje majke koja živi s djecom mlađom od tri godine, čini se da predaju treba bezuvjetno izvršiti. Međutim, čini se da se ta bezuvjetna obveza predaje ne protivi samo nacionalnom standardu, nego i standardu Unije koji se odnosi na zaštitu temeljnih prava, poput prava na poštovanje privatnog i obiteljskog života majke, ali također i osobito maloljetnog djeteta.
- 20 Sud koji je uputio zahtjev u tom pogledu podsjeća da je Europski odbor za sprječavanje mučenja i neljudskog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja (EPT) priznao da zatvori nisu prikladno okruženje za novorođenčad i djecu i da je prisilno razdvajanje majki i novorođenčadi vrlo nepoželjno.
- 21 Taj sud podsjeća i da je ESLJP napomenuo da se, u skladu s pravilima Ujedinjenih naroda o postupanju sa zatvorenicama, odluke kojima se djeci dopušta da ostanu sa svojim majkama u zatvoru temelje na najboljem interesu djeteta (presuda ESLJP-a od 26. studenoga 2013., X protiv Latvije, t. 95.; presuda od 24. ožujka 2016., Korneykova i Korneykov protiv Ukrajine, t. 129.).
- 22 Osim toga, ESLJP je nedavno smatrao da je određenim nalogom za protjerivanje nigerijskog državljanina iz Ujedinjene Kraljevine povrijeđeno njegovo pravo na privatni i obiteljski život jer se priroda i težina kaznenog djela nisu odvagali u odnosu na najbolji interes maloljetnog djeteta (presuda ESLJP-a od 24. studenoga 2020., Unuane protiv Ujedinjene Kraljevine, t. 86. do 90.).
- 23 Prema mišljenju suda koji je uputio zahtjev, s obzirom na to da prisilno razdvajanje majki i maloljetne djece koja s njom žive u okviru izvršenja EUN-a može imati vrlo ozbiljne posljedice za tu djecu, zaštita majčinstva i zaštita najboljeg interesa djeteta mogu zahtijevati da se odgodi predaja trudnice i majke maloljetnog djeteta koje s njom živi za trenutak koji je više u skladu s interesom djeteta ili dopustiti predaju maloljetne osobe zajedno s majkom samo ako se prethodno provjere uvjeti oduzimanja slobode koji se osiguravaju u državi koja je izdala uhiđbeni nalog.
- 24 Naime, u skladu s Preporukama Svjetske zdravstvene organizacije od 6. listopada 2010., transferom novorođenčadi i djece zajedno s majkom tijelima se nalaže obveza da na primjeren način moraju osigurati zdravlje i dobrobit djeteta (presuda

ESLJP-a od 24. ožujka 2016., Korneykova i Korneykov protiv Ukrajine, t. 131.), a izostanak primjene mjera, s obzirom na izrazitu ranjivost maloljetne osobe, može se smatrati nečovječnim i ponižavajućim postupanjem prema majci i djetetu u skladu s člankom 3. EKLJP-a (presude ESLJP-a od 24. ožujka 2016., Korneykova i Korneykov protiv Ukrajine, t. 140. do 148.; od 17. listopada 2019., G.B. i dr. protiv Turske, t. 101. do 117. i t. 151. te od 7. prosinca 2017., S.F. i dr. protiv Bugarske, t. 84. do 93.).

- 25 Prema mišljenju suda koji je uputio zahtjev, bezuvjetno izvršenje predaje trudnice prilikom provedbe EUN-a može se konkretno protiviti zaštiti majčinstva i čak ugroziti zdravlje osobe čija se predaja traži i nerođenog djeteta.
- 26 Naime, za oduzimanje slobode trudnici treba osigurati standarde utvrđene raznim navedenim rezolucijama Europskog parlamenta i preporukama Odbora ministara Vijeća Europe.
- 27 Sud koji je uputio zahtjev stoga smatra da je potrebno zatražiti intervenciju Suda kako bi se pojasnilo je li u pravilima o EUN-u utvrđenima Okvirnom odlukom bezuvjetno nužna predaja trudnice ili je predaja uvjetovana prethodnom provjerom zdravstvenog stanja i toga je li ono u skladu s uvjetima oduzimanja slobode koje osigurava država članica koja je izdala uhiđbeni nalog.
- 28 Sud koji je uputio zahtjev zaključno pojašnjava da smatra da se na složena pitanja o tumačenju koja se upućuju ne može odgovoriti na temelju mogućnosti predviđene člankom 23. stavkom 4. Okvirne odluke na način da se predaja o kojoj je već odlučeno može privremeno odgoditi „zbog ozbiljnih humanitarnih razloga” jer ta vrsta odgode izvršenja EUN-a, s obzirom na to da u svakom pojedinom slučaju ovisi o diskrecijskoj ovlasti pravosudnog tijela države izvršenja, ne predstavlja odgovarajuće pravno sredstvo za osiguravanje zaštite temeljnih prava.
- 29 Naposljetku, sud koji je uputio zahtjev traži da se o ovom predmetu odluči u ubrzanom postupku na temelju članka 107. Poslovnika Suda jer odluka o kojoj je riječ utječe na temeljna prava trudne majke djeteta od svega nekoliko godina koje živi samo s njom i jer je ta odluka potrebna kako bi se prevladala nesigurnost koja trenutačno postoji u pogledu njezine predaje.